

Foto: Marie Okrouhlá

Albert Einstein

„Hra je jeden z nejefektivnějších způsobů, jak zjednodušit život. Přesně to jsme dělali jako děti, ale v dospělosti jsme si hrát zapomněli.“

Vážené posluchačky,
vážení posluchači,

rok se s rokem sešel a už jsou tu Vánoce. Přivítáme další rok a než se stačíme v novém roce s dvacítkou na začátku i na konci rozkoukat, proklouzne nám mezi prsty. Do vánoční doby patří také děkování za všechno, co se povedlo a odpuštění za to, co se pokazilo. Co se může pokazit, aniž bychom to my způsobili, je počasí, které se v současné době dost liší od pranostik našich předků, ale přesto si v ročních obdobích vzpomeneme jak u nás tak i na Slovensku na stejné pranostiky, které vznikaly ze stejných zkušeností. Článek o dovolené z rozdělené země je smutný, a proto bychom měli být rádi, že naše rozdělení dopadlo tak mírumilovně. V povídkách z dětství se dočteme o humorných zážitcích a zvycích v rodinách při různých příležitostech. Štědrý večer je slavnostní příležitost, nastává shon, aby všechno bylo tak jak má být. Každý v rodině má přidělené úkoly, ale jeden člen rodiny úkoly nedostal, tak se vydal prohlédnout si pražské památky. Nastalo zděšení, kam se poděl. Povídka však končí šťastně. Na závěr časopisu jsou zajímavosti, rčení a v zábavném koutku pro silvestrovské pobavení několik vtípků.

Přeji všem posluchačům klidné prožití vánočních svátků a hodně štěstí a zdraví do nového roku

Vaše

Anna Fridešová

Obsah

 Aktuality z naší U3V	2
 Čriečky spoza hraníc	3
 Příspěvky našich posluchačů	6
 Zajímavosti	11
 Zábavný koutek	14

Aktuality z naší U3V

Přání všem, co o seniory - hudebního vzdělání chtivé - pečují a přednášky pro ně zajišťují.

Též přání různá pro nás plní, také s pochopením a empatiemi věku seniorskému zabezpečují.

Přání první:

Nervy dobré a pevné mějte a umění komunikace dále užívejte.

Přání druhé:

Zdraví dobré ať vás stále provází a nic vám neschází. A když nějaká "nezdoba" vás napadne; ať co nejrychleji pryč "vypadne!"

Třetí přání -

jest vlastně pro prospěch náš - ať vás intuice, nápady a myšlenky dobré nikdy neopouštějí. A v konání vašem vás provázejí.

Přání čtvrté:

Nápoj s ingrediencemi úspěchu, úsměvu, dobré nálady plnými doušky užívejte. A vždy ho "po ruce" mějte !

To Vám přeje

Věra Voženílková
posluchačka U3V
(Kurz Vybrané kapitoly z dějin evropské hudby
12. - 20. století - atd. atd.)

SPOLĀHLIVÉ PRANOSTIKY

Kým neexistovali predpovede počasia, ľudia boli odkázaní na prírodné signály z voľnej prírody. Každý „dobrý hospodár“ sa zaujímal o akýkoľvek prírodný úkaz, ktorý mohol mať vplyv na počasie a očakávanú úrodu. Starostlivo pozoroval prírodu, správanie sa nebeských telies, rôznych javov na oblohe, správanie sa zvierat, ale i rastlín a bez akýchkoľvek odborných vedomostí dokázal predpovedať nadchádzajúce počasie vo vzťahu k úrode, ktorá ovplyvňovala schopnosť ich prežitia v daných geografických podmienkach.

Dnes sú už pranostiky - ľudové múdrosti - *kultúrnym dedičstvom, ktoré sme zdedili po našich predkoch. Odzrkadľujú ich skúsenosti s dlhodobým pozorovaním počasia, prírodných javov, ktoré sa v minulosti obyčajne cyklicky opakovali. Nečudo, že na ľudové pranostiky dlho nemali ani moderné meteorologické družice, ba ani meteogramy modelov ECMWF, alebo Aladin.*

*Naši staří předci milí, s přírodou se přátelili,
vyráli na její triky, vymysleli pranostiky.
Ano, ano lidé zlatí, pranostiky v mnohém stále platí.
Jisté to však někdy není, všechno na světě se mění...*

Teraz žijeme trochu inak. O počasí sa dozvieme od odborníkov „na slovo vzatých“ úplne jednoduchým spôsobom. Pozrieme si ho v televízii, na internete, alebo si ho prečítame bežne skoro v každých novinách. Úplne sa zmenil aj proces obstarávania si obživy. Dnes už stačí zabehnúť do supermarketu a všetko je vybavené. Snaživejší si popríklad nejakú tú zeleninku, či ovocie zbierajú vo vlastnej záhradke. Výkyvy počasia sú však v posledných rokoch také nepredvídateľné a šokujúce, že nielen pranostika „dostáva mnohokrát na frač“.

Aj napriek týmto trendom predsa kultúrne dedičstvo ľudových pranostík „nezapadá prachom“. Mnohé sú zakomponované zábavnou formou do školskej tvorivosti v pracovných listoch, pripomínajú sa nám článkami v mnohých novinách, ba aj samotní meteorológovia pri predpovediach o počasí sa neraz uchýľujú k citácii dátumovo aktuálnych prognostík.

Možno je na mieste otázka: Dá sa ešte dnes spoľahnúť na pranostiky? Vraj existuje zopár pranostík, ktoré stále platia aj pri terajších klimatických zmenách. Poďme si teda niektoré pripomenúť a nahliadnuť „pod pokrievku“ ako vlastne fungujú dnes...

Májová pranostika Žofii prisúdila vrtoch - vraj - „Žofia víno vypíja“. Určite nie kvôli tomu, že by si Žofia rada posedela vo vínnom „šenku“. Práve mráz „troch zmrznutých - Pankrác, Servác, Bonifác“ - a studené dažde na Žofiu, neraz poškodili nielen vinič, ktorý už začínal pučať, ale aj ostatnú vegetáciu, ktorých urýchlený vývoj nastáva skoro rok, čo rok vplyvom klimatických zmien. Chuderke „upršanej Žofii“ to stáročiami vynieslo povest' nielen „pocikanej dámy“, ale už sa jej ušlo aj supermoderné ironické označenie "Lady Pamperska".

To, že v súčasnosti ochladenie nie vždy dorazí presne na tieto 3 mená "zmrznutých mužov" už je pranostikám aj odpustené. Podstatné je, že rok, čo rok nezabudnú nás v jarných mesiacoch poctiť svojou návštevou. Čo ich vlastne vyburcuje k návšteve a prečo sú čoraz viac tak obávaní? Totiž oveľa častejšie sa vyskytujúce nadpriemerne teplé počasie v skorých jarných mesiacoch spôsobuje, že stromy rozkvitnú skôr - a práve preto sú v našich zemepisných šírkach májové mrazy „troch zmrzliakov“ čoraz väčším postrachom pre mnohých ovocinárov či záhradkárov.

Kto má záhradku, určite každý rok s napätím očakáva, či sa vyplní pranostika o troch „studených mužoch“, ktorí dokážu nemilosrdne zničiť ovocné stromy a spáliť krehké sadeničky zeleniny. S výsadbou chúlостivej papriky, rajčiakov, či fazule voľne na záhony, preto mnohí z nás vyčkávajú až do 15. mája do Žofie.

Povestnou pranostikou je aj „Medardova kvapka 40 dní kvapká“, ktorá je stále veľmi citovanou pranostikou vzťahujúca sa na často vyskytujúci jav koncom jari. Pochopiteľne, že nikdy v kuse 40 dní nepršalo. Však v súčasnosti sa dosť často stáva, že v ktoromkoľvek jarnom mesiaci, s nástupom skorej jari a výskytom teplých, suchých a skorších prvých tropických dní, prichádza aj náhle ochladenie s niekoľkodňovými prehánkami a tak si Medard predposúva svoje „kvapky“ aj na skoršie termíny ako je 8. jún, alebo najnovšie ich dávkuje na etapy.

Na konci leta, či začiatkom jesene zvyčajne sa tešíme ešte na „babie leto“ ktoré prináša zopár pekných a teplých dní. V Kanade či v USA je známe ako „indiánske leto“, v Nemecku ako „leto svätého Michala“, v Bulharsku ho nazývajú „cigánskym letom“. V Česku je to „babí léto alebo Svatováclavské léto“, v Anglicku „leto svätého Lukáša“, vo Francúzsku je to zase „leto svätého Mórica“. Podľa pranostík babie leto predpovedá počasie na Matúša /21. 09./...Pohoda o sv. Matouši 4 týdny se nenaruší...alebo ...ak sú „Divoké husy v září na odletu, značí konec i babímu létu“.

Naším predkom už v dávnej minulosti neostal bez povšimnutia ani dátum prvého snehu v nížinách. Tak sa zrodila ďalšia z najznámejších pranostík: Aká je realita tejto pranostiky? Snehová pokrývka sa na Martina zhruba za posledných 35 rokov ani raz nevyskytla v nížinách. Naopak, v najvyšších polohách Tatier to bolo každý rok. Preto v novembri často pre mnohé lokality počujeme predpoveď : „Svätý Martin na bielom koni tento rok opäť nepríde...“

Martin, kde máš koníka?
Nemáš trocha sniežika?
Je mu tu teplo, to mi ver
A tak koník zdupkal na sever.

Dosť citovanou pranostikou je „Katarína na ľade, Vianoce na blate“, alebo naopak... „Ak na Katarínu teplo býva, potom o Jozefe /19.03./ sneh pole prikrýva“.

Čo prináša Katarína?
Ľad, či blato, vždy je iná.
Ešteže má aj perinu,
schová nielen Katarínu...

Veľmi zaujímavou pranostikou je „Cez Vianoce hoj, po Vianociach joj“, ktorá sa dotýka práve stavu snehu pred Vianocami, počas Vianoc a po nich. Pravdou je, že sa každý rok tešíme na „biele Vianoce“. Nie vždy sú biele. Ak „perinbabka“ nám predsa nejaký ten sniežik na Vianoce uštedrí, obyčajne po väčšine rokov nám našu radosť z bielych Vianoc pokazí vianočný odmäk a paradoxne zima „udrie“ až pár dní potom a mráz mnohokrát sa nám až do kostí a pod nechty dostáva..., čo predpovedá aj nasledujúca pranostika:

„Levné povětří okolo vánoc přepovídá nám, že zima bude velmi dlouho trvati; to jest jestli prve nemrzlo, bude potom mrznouti“...

Na záver ešte zopár ukážok z pranostík, ktoré sa dotýkajú zmien dĺžky dní a nocí v zimnom období :

Svätá Lucia noci upije, ale dňa nepridá...
Na Nový rok, o slepačí krok...
Na Tri krále, o krok ďalej...
Na Hromnice o hodinu více...

Pranostiky, ktoré sú spomenuté „tak trochu zábavnou formou“ v tomto príspevku, sú len malou „čiastočkou do mlyna“ veľkého množstva existujúcich pranostík.

Nuž, keď najbližšie budete „pátrať“ po vrtochoch prírody a ich dosah na Vašu záhradku, či zeleninový balkón, spomeňte si na svojich prapraparodičov, ktorí vďaka trpezlivosti, zdravému sedliackemu rozumu a jednoduchosti už mnohé dávno odhalili a zanechali nám ich v pranostikách, ktoré prežili niekoľko stovák rokov. Za ich múdrosť im patrí štipka pokory, obdivu a rešpektu.

Autor :

Medovka

Ing. Anna Frličková

Študentka U3V pri ŽU v Žiline

Absolventka projektu GAIN – Grundtvig

Poznámky:

povešť nielen „pocikanej dámy“.....povešť nejen "počurané dámy"

Májová pranostika.....květnová pranostika

15. mája15. květen

8. jún8. červen

v novembri.....v listopadu

VZPOMÍNKY NA LÉTO - MOSTAR

Při pohledu z okna na rozmáčenou zahradu a mlhu, zakrývající výhled na „naše kopečky“ Českého středohoří, si často vzpomenu na letošní, pozdně letní pobyt v Chorvatsku.

Chorvatsko je naše oblíbená destinace. Jezdíváme tam i v dobách, kdy jsme museli žádat o výjezdní doložku a devizový příslib a jezdíme tam dosud. Tenkrát jsme jezdili autem a pod stan, dnes jezdíme s cestovní kanceláří autobusem a do hotelu.

Při letošním pobytu jsme využili nabídky tamní cestovní kanceláře a přihlásili jsme se na výlet do Mostaru v republice Bosna a Hercegovina. V Mostaru jsme byli v roce 1977, zastavili jsme se tam na zpáteční cestě z pobytu u Dubrovníku. Tenkrát byl Mostar ještě Jugoslávské výletní místo. Chtěla jsem se tam znovu, po letech podívat.

Bosna a Hercegovina nás přivítala nepříjemnou pasovou kontrolou, na jakou už nejsme zvyklí. Celníci se dokonce podívali do zavazadlového prostoru autobusu, nevíme, co tam hledali. Bosna a Hercegovina bývala, jak známo, součástí Jugoslávie. Její osamostatnění stálo desetitisíce životů, stále tam ale panuje zvláštní napětí, které pociťuje i běžný turista.

Nevíme, co si mám myslet o zemi, kde mají tři prezidenty, každý za jednu národnost (Bosňané, Chorvati, Srbové). Nad prezidenty je komisař OSN, který dohlíží na to, aby byly dodržovány Daytonské mírové dohody z roku 1995 (jednoduše řečeno, aby se do sebe znovu nepustili). Obyvatelé Bosny a Hercegoviny jsou trojího vyznání: Chorvaté jsou katolíci, Bosňané jsou muslimského vyznání, Srbové jsou pravoslavní.

Dále, tam mají tři měny (chorvatské kuny, eura a měnu zvanou Konvertibilní marky). Platit se může kteroukoliv z těchto měn. Oni dávají nazpátek též kteroukoliv měnu. Cenovky jsou ve všech třech měnách. Turista, aby měl v hlavě kalkulačku. Průvodci doporučují při placení požadovat nazpátek tu měnu, kterou jsme platili.

A další, píše se tam jak latinkou, tak azbukou. Ukazatele při silnicích jsou psány oběma způsoby. Všimla jsem si, že na některém ukazateli je nápis psaný azbukou začerněn - prý protest. Boj za nezávislost si vyžádal 100 tisíc životů a více než 600 tisíc lidí zůstalo bez přístřeší.

Město Mostar, jehož název je odvozen od starobylého mostu, který byl postaven v 16. století, nebylo ušetřeno. Naopak, po Sarajevu to bylo druhé nejvíce poničené město. Před válkou bylo složení obyvatelstva Mostaru: přibližně 40% Chorvatů, 40% Bosňanů a 20% Srbů.

Nejprve bylo město z okolních hor odstřelováno Srby, kteří chtěli zabránit rozpadu Jugoslávie. Po čase se Srbové stáhli. V tu dobu dobrovolně odešla většina obyvatel srbské národnosti. Obyvatelé chorvatské národnosti požadovali odtržení části území, kterého by bylo hlavním městem Mostar. Toto území mělo být přičleněno k Chorvatsku. Obyvatelé muslimského vyznání – Bosňané to nechťeli dopustit. Tak začala válka, kdy proti sobě bojovali bývalí spojenci, sused proti susedovi. Vzájemně si bořili kostely i mešity. V té době došlo k rozdělení města na dvě enklávy, hranici tvořila řeka Neretva. Na jednom břehu byli Chorvaté, na druhém Bosňané. Poslední spojnici byl starobylý most. I ten byl zbořen.

Po válce se postupně začalo opravovat, co bylo zbořeno. Za pomoci OSN byla znovu postavena mešita i katolický kostel. Pravoslavný kostel se začal rekonstruovat až v roce 2010. Pýcha Mostaru a magnet pro turisty, starobylý most, byl postaven podle původních plánů z roku 1566. Kámen na most byl vyláman vojáky mezinárodních sil v nedalekém lomu. Ke slavnostnímu otevření mostu došlo v roce 2004.

Průvodkyní po Mostaru nám byla Češka, která se provdala za Chorvata. V Mostaru žije čtyřicet let, proto bylo její vyprávění autentické a emotivní.

Vyprávěla nám, že je město i po letech stále rozdělené. Není rozděleno jen řekou, je rozděleno zcela. Ve městě jsou rozděleny všechny instituce, úřady, zdravotnická zařízení dodavatelé vody a plynu, školy. Vše je dvojmo. Výjimkou je střední škola, kam chodí studenti obou národností, chodí však na směny, takže se nikdy nesetkají. Chorvaté chodí od osmi hodin, Bosňané od 14 hodin. Nenavštěvují ani kulturní akce pořádané „těmi druhými“. Paní průvodkyně nám vyprávěla, že ona sama své vnuky a vnučku posílá na koncerty na druhou stranu Neretvy. Říkala, že by chtěla, aby se alespoň mládež postupně usmiřovala. Bývají tam prý jediní.

Je až absurdní, že v Mostaru je rozdělen i hasičský záchranný sbor. Nikdo by nikdy nezavolal hasiče z druhé strany, i kdyby to bylo nablízku. Každý ví, že by to bylo zbytečné, oni by nepřijeli.

Procházely jsme uličkami obou částí města. Vzpomínala jsem, jak to vypadalo tehdy. Uličky starého Mostaru byly plné zlatnických krámků, krámků s filigránovými šperky, kovotepců, kteří před očima turistů zdobili měděné a cínové nádoby. Tentokrát tam bylo tepaného a zdobeného nádobí taky velké množství, podle průvodkyně byla valná část zboží dovezena z Turecka. Kovotepce jsem viděla jenom jednoho.

Nemohla jsem si nevšimnout žebrajících. Byly to většinou děti, žebrały i matky s malými dětmi, všichni byli očividně romské národnosti.

Průvodkyně nás před nimi varovala, zvláště děti jsou velice zruční a rychlí kapsáři. Na druhou stranu, jejich chování neschvalovala, ale chápala. Jak říkala, cikáni v Bosně a Hercegovině nepobírají žádné sociální dávky, nemají ani bezplatnou lékařskou péči.

V zemi je celkově o mnoho nižší životní úroveň, nežli na jakou jsme zvyklí u nás.

Na Bosenské straně mě zaujalo, jak mnoho žen a děvčat je zašátkovaných, viděla jsem též několik žen v burce. Tenkrát, před lety jsem neviděla v šátku ani jednu ženu, o burce ani nemluví. Podle průvodkyně bohatí Arabové platí mladým dívkám za to, že chodí na veřejnosti v burce. Mluvila asi o 200 euro. Je to neuvěřitelné, ale je to asi tak.

Velké překvapení bylo pro mne polední muslimské vyzývání k modlitbám. Seděli jsme v kavárničce poblíž mešity, takže jsme to měli z první ruky. Ampliony měli asi nastavené na maximum. Prý je to slyšet až na konec města, do vzdálenosti 3 km. Takto vyzývají před východem slunce, po východu slunce, v poledne (ve 13 hodin), před západem slunce a po západu slunce. Nedivím se, že nemuslimové z toho radost nemají.

Všude, na každém kroku jsem pocítovala zvláštní napětí. Není to jenom o pocitech. Probíhá tam rivalita stále. Obě strany chtějí druhou stranu předčít hlasitostí, velikostí, viditelností.

Katolíci si vedle katolického kostela postavili 30 m vysokou zvonici – je to nejvyšší stavba ve městě. Vyzvání se poledne - ve 12 hodin, a je to taky slyšitelné do velké dálky.

Na hoře, tyčící se nad Mostarem, postavili Chorvaté (katolíci) asi před pěti roky velký kříž. Ten kříž je opravdu velký, je viditelný daleko široko. To vadí Bosňanům (muslimové). Celých pět let protestují a chtějí, aby byl kříž odstraněn.

Podle průvodkyně takovéto konflikty a neustálé roztržky řeší politici v celé Bosně a Hercegovině neustále. Co je nejhorší, ve volbách vždy vítězí nacionalisté, potřebné reformy se stále odkládají.

Nejvíce emocionální zážitek nás čekal při zpáteční cestě. Na okraji města jsme se ocitli jakoby v lese bílých, asi 150 cm vysokých sloupků. Bylo jich tisíce, po obou stranách silnice. Byly to hřbitovy obětí, jak říkají, války za nezávislost. V Mostaru bylo před válkou 90 000 obyvatel, padlých během války bylo 6000. Ani jsem nefotila, bylo to na mne příliš depresivní.

Po návratu do hotelu v Gradacu se nás naši noví známí, kterým jsme vyprávěli o zážitcích z roku 1977, ptali, co se tam změnilo. Odpověděla jsem: Všecko. Jenom ta bosenská káva je stále stejná. Výborná. Sama si kladu otázku: Měli to zapotřebí?

J.B.

Epilog

Je dobré si připomínat, jak dobře se u nás žije.

Možná se zdá, že je článek trochu smutný v předvánočním, čase, ale právě v tuto dobu je dobré si uvědomit, jak u nás proběhlo klidné rozdělení naší země. V současné době jsou vztahy mezi Čechy a Slováky dokonce lepší než za společného soužití.

Chůze po mostě je náročná

Mostarský most

Pozůstatky války.
Tento dům není jediný

Kovotepec při práci

Kříž, který vzbuzuje tolik emocí

Zvonice je tak vysoká, že se celá do záběru nevešla

Prodavač suvenýrů na mostě

Pravá bosenská káva

MIKULÁŠ V SOKOLE

Podzim nám utekl moc rychle a než jsme se nadáli, byl tady prosinec. Na Mikuláše už pořádně mrzlo, a tak veškeré mikulášské akce venku, jako honění čertů a podobné vylomeniny se nekonal. Ale měli jsme mikulášskou besídku v Sokole a na tu jsme se všichni těšili. Chodili jsme do Sokola I. ve Vrázově ulici a babička, která tam byla cvičitelka, připravovala program s dětmi. Bylo to pěkné představení, ve kterém kluci hráli vojáčky a holky panenky. Babička všem děvčatům ušila krásné červené sukýnky, kluci měli špuntovky, ze kterých na závěr stříleli, a taky čepice z papíru, podobné, jako má dnes na hlavě Večerníček. Já jsem uměla nejen svoje vystoupení, ale i to, které hráli kluci, protože bráškové to doma pořád zkoušeli. Záviděla jsem jim jejich dřevěné flinty a šťvalo mě, že mi je nechtěli půjčit. Ale na Mikuláše bylo všechno jinak. Ládík nastydl tak, že musel zůstat v posteli a babičce nezbylo, než jít s námi sama. V Sokole se snažila sehnat nějakého kluka, který by zahrál vojáčka, ale kluků bylo málo. Zato děvčátek bylo dost, a tak na moje místo přišla jiná holčička, dostala mojí sukýnku a já s Ládíkovou flintou přes rameno jsem konečně mohla hrát vojáčka, a nakonec střílet ze špuntovky.

Byla jsem šťastná. Čertů, kteří viseli na kolovadlech od stropu až dolů jsem se nebála, i když děti litaly po tělocvičně, křičely a čerti je honili dokola. Ale to už přišel mezi nás Mikuláš s velikým košem, za ním dva andělé s bílými křídly a začali nadělovat. Holčičky dostaly kabelku, která vypadala jako košíček Červené Karkulky a byla plná cukroví. Kluci dostali mikulášskou punčochu a já taky, protože jsem byla oblečená jako kluk, s puškou přes rameno a s čepicí na hlavě, a tak to vzal Mikuláš šmahem. Potom ještě cvičily větší děti a dospělí, čerti byli všude okolo a většina dětí už rozbalovala nadílku, ale já i Ivánek jsme své punčošky schovali k babičce. Když jsme přišli domů, vyprávěli jsme Ládíkovi, jaké to bylo, vrátila jsem mu jeho špuntovku s čepicí a dala mu punčochu od Mikuláše. Potom babička otevřela tašku, ve které měla naše kostýmy a vydala červený košíček od Mikuláše s tím, že mi ho Mikuláš posílá, protože dobře věděl, že nejsem kluk, že jsem ho jenom hrála. Možná viděl mojí mašli, kterou jsem měla schovanou pod čepicí, nevím, ale měla jsem velkou radost, že na mě nezapomněl. Doma jsme ještě dostali ovoce, ořechy a velké čokoládové Mikuláše, a když se za okny pomalu začal sypat první sníh, už jsme spali. Co se zdálo bráškům nevím, ale já jsem ještě ve snu běhala po tělocvičně a střílela z dřevěné špuntovky.

Vladana Machiánová

VÁNOČNÍ DÁREK PO VÁNOCÍCH

Léto skončilo, podzim je krásný, ale několik neděl uplyne jako voda a zase se dostaneme do předvánoční euforie, nebo spíše předvánočního „blázince“. S přibývajícimi lety zjišťuji, že už mě tolik ta tajemná a okouzující atmosféra, která toto období po celý můj život provázela, a na kterou jsem se vždy těšila, moc neoslovuje. Je to asi daň těm desítkám let mého života. Ale vzpomínka na loňské Vánoce mi zůstane v myšlenkách velmi dlouho, protože bohužel nebyla tajemná, ani okouzující.

Vím, Vánoce jsou svátky především dětí, ale pro mě vždy byly (a zatím to tak stále je) i příležitostí k setkání celé rodiny. Děti vyrostly, mají své děti a rodina se rozrůstá geometrickou řadou. Je nás dost, každý bydlíme v jiném koutě naší země a tak jsme se před několika lety rozhodli, že se budeme setkávat na Štědrý večer u mého syna, který bydlí v krásném a příjemném bytě nedaleko pražského hradu a všichni to máme přiměřeně daleko a hlavně všichni se k němu vejdem. Ještě na upřesnění musím uvést důležitou informaci, že v přízemí domu, kde syn bydlí je restaurace, do které naše mužské osazenstvo občas chodí se džbánem pro osvěžující mok (nejen o Štědrém dnu, ale kdykoliv). A tak slavíme ten nejkrásnější večer v roce u velkého stolu v počtu cca 15 osob a jednoho malého jorkšíra resp. jorkšírky Sisinky, která patří do rodiny mé dcery.

Přípravy štědrovečerní večeře i tabule zabraly dost času i energie, a tak jsme ji průběžně doplňovali malými sousty vánočních dobrot i doušky různých druhů nápojů. A jak už jsem sdělila, protože pro nápoje chodí mužští členové domácnosti, ujal se tohoto úkolu těsně před večeří můj zeť. Odešel a vrátil se s očekávaným nápojem, přípravy vrcholily a mělo se zasednout ke štědrovečernímu stolu. Dcera připravila pokrm i pro svého pejska, kterého vyzývala, aby se přišel „napapat“, ale nic se neozývalo, pes nikde. A tak začala, místo zahájení štědrovečerní večeře, sháňka po jorkšírovi. V bytě se nenašel, a tudíž jsme usoudili, že zřejmě vyběhl při otevírání dveří, když šel můj zeť do restaurace pro pivo. On si ale nevšiml, že pes za ním vyběhl a tudíž zavřel spodní dveře, které vedly na schodiště k bytům a zamezil přístup do tohoto prostoru.

Během chvilky se celá rodina (14 osob) mimo mě – měla jsem zůstat doma jako záloha, rozběhla po celém domě i přilehlých ulicích, hledali a volali malou Sisinku. Hodinové hledání bylo bezvýsledné, domů se vrátili všichni s tím, že po večeři to zkusí znovu.

Umíte si asi představit, jak proběhla štědrovečerní večeře, jaká atmosféra byla při rozdáváním dárků.

Pejsek se stává členem rodiny a jako k takovému se většina rodiny chová, proto se každý opravdu snažil pejska najít (a tohle je mimořádně roztomilý pes). Když ale ani další hodinové hledání nemělo úspěch, zkusili jsme služby psiho detektiva, městské policie i facebook. Pejsek se ale nenašel.

Nálada celý večer na bodu mrazu, radost z dárků nikde a jen občas se od mladších členů domácnosti ozval hlasitější hovor nebo smích. Tak tento Štědrý večer opravdu nedýchal tajemnou a okouzující atmosférou.

Druhý den ráno jsme všichni sbalili své věci a v nepříliš dobré náladě se rozjeli do svých domovů, včetně mé uplakané dcery. Celý další sváteční den nebyl zrovna pohodový, protože se stále nad námi vznášela bolest nad ztraceným pejskem.

Večer jsme si společně se svými blízkými povídali (bydlím v domě společně s dcerou a zetěm) a najednou se ozval telefon, kde syn sděloval, že k nám jede. V příloze poslal dvě fotografie - jedna s policistou, který měl pod bundou našeho pejska a druhou, kde na zadní sedačce synova auta seděla SISINKA. Asi neumím popsat radost, kterou jsme měli z tohoto oznámení.

Když syn přijel (cesta trvala cca 1 1/2 hodiny) a vyprávěl anabázi, kde a jak se pejsek našel, měli jsme velkou radost a byli jsme moc rádi, že jsou na světě hodní lidé.

Pejsek zřejmě ztratil orientaci, běhal po ulicích a našel se přímo u pražského hradu, kde vskočil jedné paní rovnou do náruče. Ta viděla, že pejsek má obojek, mašličku na hlavě a dovtípila se, že se zřejmě někomu ztratil a zavolala na městskou policii, která o něm věděla, a také ho hledala, a proto přijela k Pražskému hradu. Vše ostatní už bylo dílem okamžiku. Synovi zavolali, ten vyzvedl pejska a přivezl ho k nám domů.

Tak dobře skončil obyčejný, ale i neobyčejný příběh jednoho Štědrého večera, který díky hodným a obětavým lidem měl tak dobrý konec. Dík patří městské policii i neznámé paní, ale i celé rodině.

Ukázalo se, že všichni drží při sobě v dobrém i zlém.

Šťastné Vánoce 2019 vám všem!

Nada Kimlová
absolventka U3V FF U

ŠTĚDRÝ VEČER

Na vánočním stromečku už hoří svíčky a napětí jisté nedočkavosti se stupňuje, nejen v kuchyni u maminky, u svátečně prostřeného stolu. Copak to na něm všechno je? Cukroví, jehličí, svíčky a stříbrné šišky ze smrků, jakpak se to všechno nastěhovalo k vám domů? A kdopak vám neustále připomíná, že byste měli dnes večer být svátečně oblečení a pěkně upraveni? No, přece maminka. Dnes už od vás nechce nic, jen pár společně strávených chviliek u vánočního stolu. Za chvíli se půjde ke stromečku a budou se rozbalovat dárky. Copak tam máte pro maminku? Zdá se vám to málo? Teď už se s tím nedá nic dělat. Ale nezoufejte, ten nejkrásnější dárek nosíte stále v sobě, ve svém srdci. Nevěříte? Až půjdete dnes večer ke stromečku, dejte mamince ruku kolem krku a nechte ji tam o pár vteřin déle. A když budete moci, pošeptejte jí: „ty moje zlatá mámo“. A uvidíte, že to bude dnes večer ten nejkrásnější dárek pod stromečkem.

Nevím, kdo ta krásná slova napsal, ani kdy a kde se to vysílalo, ale vydolovala jsem pár starých vzpomínek ze své paměti a doplnila je o několik slov bez svolení autora. Ale snad se na mě nebude zlobit, protože pointa zůstala stejná. Vždyť jenom maminka dokáže všechny ty zázraky, kterými drží rodinu pohromadě, ať už je situace jakákoli.

Krásné Vánoce vám všem přeje

Vladana Machiánová

☀ Zajímavosti

Tymián

Thymus vulgaris, mateřídouška tymián

Popis – vytrvalá bylina až 40 cm vysoká, s lodyhami dole silně zdřevnatělými, čtyřhrannými, nahoře pýřitými. Listy má krátce řepíkaté, eliptické na rubu plstnaté. Květy nachové barvy, 3 – 7 mm dlouhé jsou sestaveny ve vidlanovité svazečky. Plody jsou tvrdky. Rostlina voní a chutná aromaticky. Kvete v květnu a v červnu.

Výskyt – druh původem ze Středozeří, dnes se pěstuje v různých zemích. Je velmi rozšířenou rostlinou na vyprahlých, neobdělaných suchých a skalnatých místech. U nás se pěstuje v zahradách a polních kulturách. Ojedinele zplaňuje. Vytváří četné formy lišící se tvarem i obsahem.

Užívaná část – nať, listy a květy.

Sběr a úprava – nať se sbírá krátce před květem (květen, červen) za suchého počasí, neboť nať sbíraná za vlhkých a studených dnů není tak aromatická. Seřezávají se bylinné části, ty se pak suší pokud možno rychle ve stínu nebo při umělé teplotě nepřevyšující 40°. Droga má kořenitý pach a příjemnou, aromatickou chuť.

Účinné látky a působení – nať obsahuje silici (1,7 –

2,6 %) s hlavní obsahovou složkou thymolem, cymolem a karvakrolem. Kromě toho obsahuje průměrně asi 10 % tříslovin, flavony a hydroxyterpenové kyseliny. Mírní křečovitý kašel a uvolňuje hleny, působí antisepticky, resp. Dezinfekčně a současně dezodorizačně (odstraňuje pach). S úspěchem se používá proti střevním parazitům.

Užití – vnitřně v nálevu (3 čajové lžičky – 7 g – řezané natě na 2 sklenky vody jako denní dávka) především při úporném černém kašli a tvrdošijném zánětu průdušek, při bronchiálním astmatu, při chronickém žaludečním zánětu a křečích, při poruchách trávení, zvláště při nadýmání a průjmeh. V dětském lékařství je dobrým a osvědčeným prostředkem proti střevním parazitům. Zevně v koupelích a obkladech při hnisavých ranách. Ve formě kloktadla k dezinfekci dutiny ústní a hrtanové.

Poznámka

Tymián byl známý už ve starověku. Začátkem 18. století byl už z tymiánové silice izolován thymol. Thymol je sice velmi prospěšnou látkou, ale ve větší míře může způsobit otravu, a dokonce i smrt. Proto se nedoporučuje dlouhodobé, a zejména nadměrné užívání natě drogy.

Zdroj: Naše rostliny v lékařství

Korbelář, Endris, Krejča, Avicenum, Praha 1970

Četba

Radka Denemarková, Hodiny z olova

Román inspirovaný autorčinými pobyty v Číně, zachycuje životní situace, vztahy a zajímavě navazující dějinné události.

Do osudu několika rodin odlišných generací z evropských zemí i sociálních vrstev zasáhne tatáž rozhodující věta. Český podnikatel, jeho manželka a dospívající dcera, ruský diplomat, francouzský literát, americká studentka kaligrafie a řada dalších hrdinů, jejich rodinná traumata, krize středního věku, vyhoření nebo puberta. Poutníci a cestovatelé, kteří odjeli do Číny, aby si uklidili ve svém životě, ale jejich svět se dál rozpadá. Něco nenávratně ztrácejí a sami nejsou schopni si situaci přiznat. Hledají pevný bod v minulém životě, ale nevědí, na co si vzpomenout.

K dramatickému zlomu dochází nejen v jejich soukromých příbězích, něco podstatného se láme a mění v osudech nás všech. Starý svět Evropy končí a nikdo netuší, co začíná. A tak jako každá z postav románu zažije mezní situaci jako existenciální a osobní zkušenost, prožíváme „hodinu z olova“ také všichni společně. Lidé se stahují do sebe a nastupuje éra rezignované apatie, demoralizace, éra šedivé totalitně konzumní každodennosti. Ale stále ještě existuje čin. Jenom je důležité sledovat znamení.

Víte, jaké je tajemství několika českých rčení?

1. O sto šest Dělat něco o sto šest znamená dělat to **naplno**. Vše začalo u sázky dvou přátel uzavřené v roce 1880, kde jeden se vsadil s druhým, že do svátku sv. Jana Nepomuckého získá přízeň dívky, do které byl zamilovaný. V den, kdy započalo jeho úporné snažení o srdce své vyvolené, zbývalo do 16. května, kdy se slaví Nepomuckého svátek, 106 dní. Dnes například kverulanti o sto šest zasílají na úřady veřejné správy žádosti o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. (O svobodném přístupu k informacím).

2. Jdi do háje Dnes velmi nevině znějící nadávka, kterou nejspíše v konkurenci vulgárních termínů, kam můžete někoho poslat, nikoho nepobouří a neurazí. Dříve ale slovo háj znamenalo **hřbitov**, tudíž pokud jste někoho poslali do háje, naznačovali jste mu tím, že by měl zemřít. To už tak mile nezní.

3. Být z něčeho jelen Rčení, které poukazuje na něčí zmatenost a nedostatek důvtipu, vzniklo za první světové války, když čeští vojáci v rámci císařské armády Rakousko-Uherska bojovali po boku Maďarů. Ti se během nástupu hlásili při vyvolání svého jména právě vykřiknutím slova: „**jelen**“, což je maďarský výraz pro „**přítomen**“. To, že maďarština používá slovo, které zní jako české jméno zvířete, přišlo Čechům legrační a celé se to ujalo a používalo i po válce.

4. Houby s octem Když se Ježíšovi dostalo houby s octem, neprojevoval velké nadšení. Když se o někom řekne, že o něčem ví houby s octem, znamená to, že **neví o dané věci vůbec nic**. S nějakými hříbkami v láku to ale nemá nic společného, původ rčení je nutno hledat v bibli, kde ukřižovanému Ježíši, který trpí žízní, římský voják posměšně podá na kopí napíchnutou houbu namočenou v octu, tedy něco, z čeho se rozhodně nenapije a je tedy úplně k ničemu.

5. Oslí můstek V přeneseném významu označení spojení dvou nesouvisejících témat vzniklo v dobách, kdy byla jízda na oslu levnější formou jízdy na koni. Osel ale na rozdíl od koně neuměl přejít nebo přeskocit ani sebemenší příkop a všude se tak musely stavět malé lávky, aby se jezdec vůbec **někam na oslu dostal**. Zmapováno je i první použití sousloví oslí můstek v dnešním významu, které použil ve 14. století filosof Jean Buridan.

6. Dávat si bacha Takto vypadal obávaný kancléř Alexandr Bach, podle kterého si bacha nedáváme. Poměrně rozšířené vysvětlení je, že synonymum k tomu, když si má někdo dávat pozor, vzniklo podle jména absolutistického kancléře Alexandra Bacha, před kterým se každý musel mít na pozoru. Realita je ale prozaičtější, „bacha“ si totiž lidé dávali už dávno před Bachovým narozením, jedná se o českou zkomoleninu německého „**Obacht!**“, což znamená v žargonu zlodějů právě „**dej si pozor** „.

7. Je to na draka Prohlášení, že je něco k ničemu, je v této formě takové téměř až pohádkové. Nenechte se ale mýlit, místo pohádek o dracích je původ rčení nutno hledat tak leda ve slovníku německých vulgarismů. Drak totiž není ničím jiným než zkomoleninou německého „**Dreck**“, což znamená výkal. Tudíž když je něco na draka, je to zároveň „**na h...o**“.

8. Kout pikle Nejslavnější pikle kuli proradní rádci v Šíleně smutné princezně. Dnes podobní jedinci sedí v parlamentu. Hovorový výraz pro to, když na někoho vymýšlíme nějakou **zákulisní a nekalou věc**, kupříkladu spřádáme jakýsi komplot. Pikle je pak množným číslem slova pikel, což byla malá středověká bodná zbraň, která šla lehce ukrýt a pak někomu nepozorovaně vrazit do zad. Její výroba měla tedy s dnešním intrikařením leccos společného.

9. Být v čudu Většina lidí chápe tento výraz pro to, že někdo nebo něco zmizelo tak, že se jedná o zkomoleninu „**být v čoudu**“, tedy utíkat pryč tak, že se za člověkem práší. Historie nám nabízí ještě jedno humornější vysvětlení. ČUD neboli Českomoravské úvěrové družstvo byl podnik, který lidem nabízel půjčky. Jeden ze zakladatelů svou kempeličku **vytuneloval** a s penězi zmizel neznámo kam. Ti, kteří přišli o peníze, tak rázem věděli, že jejich úspory jsou v „**ČUDu**“.

10. Chytat lelky/ lelkovat Lelek – malý líný pták, jehož chytání je zbytečné. Lelek je malý hnědý pták, který celý den spí a aktivní je jen k večeru, kdy loví hmyz. Líní lidé, kteří nic nedělají, jsou tak stejní jako tento ptáček. Co se jeho chytání týče, ptáčníci věděli, že právě vzhledem k neaktivitě lelků, je přes den prostě chytit nemohli a tak úsloví s chytáním lelků používali k naznačení toho, že se **zabývají něčím zbytečným a nepotřebným**.

Víte, že

- na předchůdce zmrzliny je možné narazit už v Písmu svatém. Izraelský král Šalamoun (asi 970 - 931 př. n. l.) nabízí svým hostům ochucený sníh. Staří Číňané si přibližně kolem roku 3000 př. n. l. dopřávají ovocnou ledovou dřev. I faraoni ve starém Egyptě servírují sobě a svým váženým hostům sníh s ovocnou šťávou. Starověcí Řekové si led a sníh míchají rovněž s ovocnou šťávou, ale také s medem. Moderní dějiny zmrzliny začínají roku 1550, kdy italský cukrář Blasius Villafranca vyrábí umělý led. Přejde na to, že není problém zchladit jakoukoli hmotu ve směsi soli, ledku a sněhu. Díky němu zmrzlinu ochutná francouzská královna Kateřina Medicejská (1519 – 1589). Tento způsob uchovávání lahůdky pak vydrží až do roku 1875, kdy je vynalezena chladnička.
- obložený chlebiček je prý českým vynálezem, protože v této podobě se nikde jinde ve světě nevyskytuje. Nejčastěji se jeho autorství připisuje Janu Paukertovi, který se svojí ženou Štěpánkou otevřel roku 1916 lahůdkářství v Praze na dnešní Národní třídě. Podnik se brzy zařadil mezi tři nejslavnější lahůdkářské domy v Evropě. Mezi jeho pravidelné návštěvníky patřily známé osobnosti tehdejší doby, například Ema Destinová, Václav Talich, Vlasta Burian, Hugo Haas, Zdeněk Štěpánek, Lída Baarová, Nataša Golová, Jan Werich nebo Jiří Voskovec. Vybrané lahůdky firma dodávala i rodině Masaryků. Úspěšnou tradici zpretrhala druhá světová válka a znárodnění podniku v roce 1952.

Zábavný koutek

Vodka s ledem poškozují ledviny ...
Rum s ledem poškozují játra ...
Gin s ledem poškozují srdce ...
Whisky s ledem poškozují mozek ...
Je vůbec možný, že led je takový svinstvo ...?

Paní učitelka ve školce

Paní učitelka ve školce pomáhá chlapečkovi s obouváním bot.
Oba tlačili, tahali, ale pořad se do těch botiček nemohli dostat.
A když se to konečně podařilo, tak si oba upocení sedli, chlapeček se podíval na boty a říká:
„Paní učitelko, my jsme dali botičky obráceně.“
Paní učitelka se také podívala a skutečně, boty byly obuty obráceně.
Zachovala klid, znovu je sundala a znovu je rvali na nohy.
Tentokrát správnou botu na správnou nohu.
Potom se chlapeček podívá na boty a říká: „To ale nejsou moje botičky.“
Učitelka se kousla do jazyku a místo toho, aby na něj zařvala, to jsi to nevěděl dřív, s námahou zase botičky sundala.
Když byly botičky dole, povídá chlapeček: „To jsou botičky brášky. Maminka říkala, že je teď budu nosit já.“
Učitelka už nevěděla, jestli se má smát nebo plakat a znovu pomohla chlapečkovi do bot. Když mu po té úmorné práci pomáhala do kabátu, tak se zeptala. „Kde máš rukavičky?“
Chlapeček odpoví: „Rukavičky mám schované v botičkách.“
Trestní proces s učitelkou začne příští měsíc...

Ukázková ženská logika...

Vyprávěla jedna žena:
Jedu domů autobusem. Autobus je přeplněný, takže se vzdám ražení lístku a chci poprosit paní přede mnou, aby mi orazila. Ale jak ji nejlépe oslovím. Budu jí tykat anebo vykat? Na předposlední zastávce nevystoupila, takže jede až na zastávku poslední. Pořádně si ji prohlížím. Má s sebou láhev vína, takže jede určitě k nějakému muži. Ta láhev vína není zrovna z nejlevnějších, takže to musí být hezký muž. U nás na poslední zastávce bydlí ale jen dva hezcí muži, můj muž a můj milenec. K mému milenci nemůže jet, protože tam jedu já. Takže jede k mému muži. Můj muž má dvě milenky – Katrin a Andreu. Katrin je na dovolené. Takže říkám: „Andreo, můžeš mi prosím orazit lístek?“
„Ahoj, jasně můžu, odkud mě znáš?“

Do letošního programu byla zařazena přednáška s názvem „Vidět život z více úhlů“.

Je tato rovnice správná?

$$I + XI = X$$

Asi ne.

Ale když ji otočíme o 180°?

$$X = IX + I$$

A tak je to i v životě, někdy stačí změnit úhel pohledu.

(Ukázka z knihy Dana Browna, Počátek)

 ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK
2020
přeje redakce Klubu U3V FF UK

Uzávěrka pro příští číslo je 7. března 2020

Těšíme se na Vaše příspěvky – redakce Klubu posluchačů a absolventů U3V FF UK

Příspěvky zasílejte na e-mail: ff-blogklub@seznam.cz

Příští číslo, pokud pošlete příspěvky, vyjde v březnu – předem děkujeme za spolupráci.

Praha 16. 12. 2019